

استیگما یا انگ چیست؟

در یونان و روم باستان، استیگما به علائمی گفته می‌شد که بر روی بدن بردگان یا افراد خطاکار خالکوبی یا داغ می‌شد و نشان دهنده‌ی موقعیت اجتماعی پایین‌تر یا انحراف آنان از قواعد اجتماعی بود؛ همچنین این علائم نشان می‌داد که آن‌ها حق برخورداری از برخی امتیازات اجتماعی را، که سایر افراد از آن بهره‌مند هستند، ندارند و شهروند فرو دست به شمار می‌آیند. امروز علائمی بر بدن افراد نقش نمی‌شود، ولی استیگما همچنان به حیات خود ادامه می‌دهد. فرق استیگمای کنونی با استیگمای پیشین در آن است که این استیگمای نامرئی بیشتر ریشه‌های اجتماعی - فرهنگی دارد، نه فردی. یکی از غیر عادلانه‌ترین اشکال استیگما، اعمال آن در مورد افرادی است که ناخواسته به بیماری مبتلا شده‌اند (برای مثال، سل، سرطان، ایدز، اختلال روانی و...). در این موارد، جامعه به گونه‌ای رفتار می‌کند که گویی این افراد عناصری نامطلوب، شرم‌آور یا غیرعادی هستند و زمینه‌ای را فراهم می‌آورد که به حاشیه رانده شوند. در اینجا دیگر اشکال در درون افراد انگ خورده نیست بلکه در اجتماع انگ زنده است. چنین اجتماعی نیازمند اصلاح دیدگاه و رفتار خود با افراد و گروه‌های انگ خورده است، نیازمند بازنگری در چارچوب‌های ارزشی و نهادها اجتماعی خود است. هر چند تردیدی نیست که تنها فرایندی برنامه ریزی شده، طولانی و پیچیده می‌تواند منجر به تغییرات ذکر شده فوق شود، اما آغاز هر چه سریعتر چنین فرایندی، اجتماعی سالمتر را برایمان به ارمغان خواهد داشت - اجتماعی که همه افراد در آن می‌توانند با کمترین فشار روانی حداکثر توان بالقوه خود را محقق سازند.

دکتر مهشید فروغان

۱۸ فروردین ماه ۹۸

